

Flygvapnets
Uppsalaskolor

redo möta 2000-talet

F 20

Fem moderna skolor

Del 1

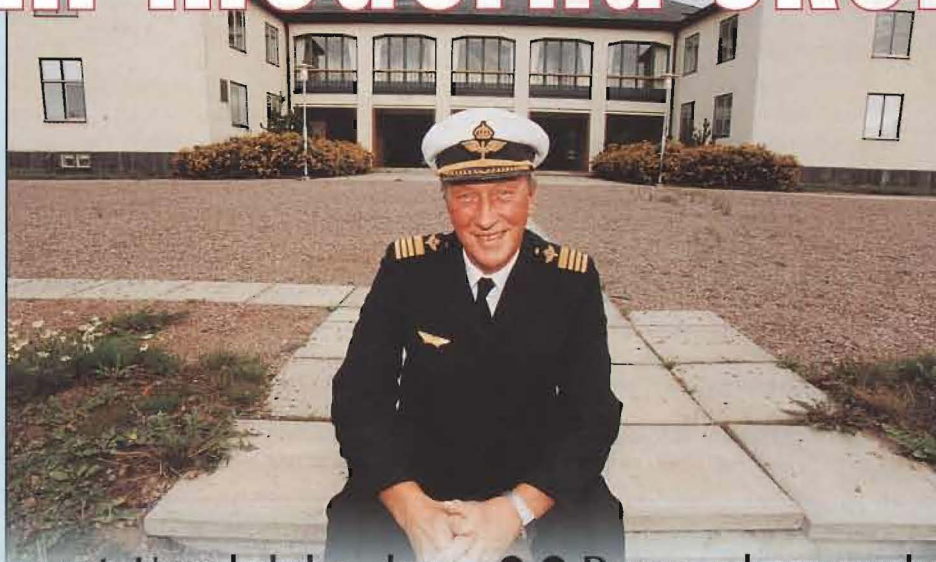

Foto: Per Johansson

F20 – Flygvapnets Uppsalaskolor – har undergått avsevärda förändringar under de senaste drygt tio åren.

Dagens utbildningsorganisation med stab, krigshögskola, fyra fackskolor (FBS, STRILS, TolKS, FV UndS) och en taktisk utprovningseenhet Stril (TUStril) uppvisar endast ytliga likheter med den "Kungliga flygkadettskola" som beslutades av 1942 års riksdag. Fram till 1983 bedrevs flygtjänst vid skolan för flygande kadetter såväl i syfte att vidmakthålla flygkunskandet under studietiden som att genomföra utbildning i ledning av flygtjänst.

Omstöpningsen av F 20 med 1982 års övergång till utbildningen för den "Nya befälsordningen" (NBO) är redan historia. Alltmera kraft läggs på att – tillsammans med främst FOHS och MHS – inrikta utbildningen mot de krav som ställs av visionen "Officer 2000".

Modern utbildningsmetodik som distansundervisning, distansarbete (DUDA) och helhetsbaserad inläring (HBI) används och utvecklas.

En ny skolbyggnad hyser det som från praktisk synpunkt kallas "Strilcentrum" och Flygvapnets underrättelseskola (FV UndS) har flyttat in i den totalrenoverade före detta västra förlägningsflygeln.

● ● Dagens och morgondagens krav på Försvarsmakten att delta i internationella insatser har bl a medfört att undervisning i engelska har införts vid FKHS, STRILS och UndS. TolKS utbildar, i samverkan med civila instanser, tolkar för tjänstgöring i de bataljoner som Sverige sänder till det forna Jugoslavien.

Utbildningsuppgifterna vid F 20 kommer även i framtiden att vara avsevärda trots kommande personal- och organisationsförändringar i flygvapnet.

● ● Hela Försvarsmakten och därmed flygvapnet upplever osäkerhet inför det kommande försvarsbeslutet. Flygvapnets Uppsalaskolor är emellertid beredda och organiserade för att medverka till bästa möjliga totallösning. ■

Hans Hagberg
Chef för F 20

Förkortningsordlista

FKHS = Flygvapnets krigshögskola
FBS = Flygvapnets flygbefälsskola
STRILS = Flygvapnets stridslednings- och luftbevakningsskola
TolKS = Försvarets tolkskola
FV UndS = Flygvapnets underrättelseskola
FOHS = Flygvapnets officershögskola

Foto: Kurt Pettersson

Flygvapnets krigshögskola

ändrar pedagogiken

Av överstelöjtnant Sven Hammar

F 20 del 2

Flygvapnets krigshögskola (FKHS) har i uppdrag att:

- **Utbilda flygvapnets officerare till nivå 6 (dvs löjtnant) och till nivå 5 (dvs kapten).**
- **Följa utvecklingen inom pedagogik, ledarskap och skolans huvudämnen.**
- **Medverka i samordningen mellan Officers-, Krigs- och Militärhögskolorna (OHS, KHS & MHS).**
- **Samverka främst med arméns och marinens krigshögskolor.**

Dessa uppdrag löses av skolans ledning och lärare i samverkan med eleverna. Under året utbildas cirka 300 elever på kurser av varierande längd, varvid det allmänna utbildningsskedet (AU-skedet) genomförs vid FKHS. Fackutbildningsskedet (FU-skedet) är fackskolornas uppgift att lösa. Hela den nivåhöjande utbildningen sker under FKHS överinseende. FKHS svarar för samordning, ordersättning, betygsbestämmelser, uppföljning och rapportering.

Den längsta kursen vid FKHS är högrekursen/HK (kaptenskursen för yrkesofficerare), som har ett 20-veckors AU-skede. Denna kurs ställer de högsta kraven på såväl lärare som elever. Kursernas längd och ungefärlig tid på året framgår av **fig 1**. Allmänna kursen och specialistkursen (AK/SK) är

sammanslagna till en gemensam utbildning för blivande löjtnanter. Genom att kurserna omfattar AU- och FU-skeden blir såväl HK som AK/SK en ettårig utbildning, vilket kommer att ha betydelse för kommande meritvärdering. Kurserna för flygingenjörer, meteorologer och reservofficerare genomförs under sommarperioden för att inte störa elevernas högskolestudier mer än nödvändigt. Under ett normalår avverkas cirka 15.000 elevdagar vid skolan.

Lärarbyten regelbundet

Vid skolan finns normalt 14 lärare. De täcker de flesta kompetensområdena. Alla lärare är förordnade eller kom-

menderade för en period av ett till fem år. Detta är viktigt för att skolan inte ska stagnera i sin utveckling. Problem skapas dock genom det ständiga behovet av rekrytering av nya lärare. Från sommaren 1995 är den första kvinnliga läraren verksam vid skolan. En viktig förnyelse för såväl lärare som elever.

FKHS är i många avseenden arvtagare till *Flygkadettskolan* sedermera *Flygvapnets krigsskola*, som ursprungligen var F 20. Detta märks bl a av att många gamla traditioner lever vidare. Nordiskt kadettbesök, vårbal, utlandsresa, de gamla lokalerna, mässen, operation Samverkan. Mycket känns välbekant för oss äldre officerare.

En stor förändring är dock tydlig. Eleverna bor inte längre ute på F 20, på Årna-området. Sedan ett år tillbaka hänvisas eleverna till en ny elevbostad, *Djåknén*. Den ligger halvvägs in mot Uppsala centrum. Eleverna är inte helt nöjda med denna lösning. Verksamheten på fritid är inte som förr. Mässlivet har ändrats och diverse problem med transporter m m har skapats. Värst är dock att den pedagogiska idén med att elever lär av varandra störs. Eleverna kan inte längre delge varandra erfarenheter och utföra gemensamma arbeten på samma enkla sätt som förr.

Framtiden

Hur ser framtiden ut för FKHS? T o m 1997 gäller dagens uppgifter. Från 1998 finns inte AK/SK och flygingenjör/meteorologkursen. Då etableras en ny HK. Den ska år 2001 vara så utvecklad att vi kan ta hand om de officerare som från början utbildats inom "Officer 2000". En förhoppning är att HK 98 ska delas upp i en vår- och en höstomgång, så att bättre individuell uppföljning av eleverna kan ske. Detta skall utredas.

I närtid gäller förändringsarbetet mera de pedagogiska metoderna. Vi strävar efter att lämna den förmedlade undervisningen i syfte att nå större elevmedverkan. Alla ska känna ansvar för utbildningen. Hemstudieveckor har etablerats på alla kurser utom reservofficerskursen (ROK).

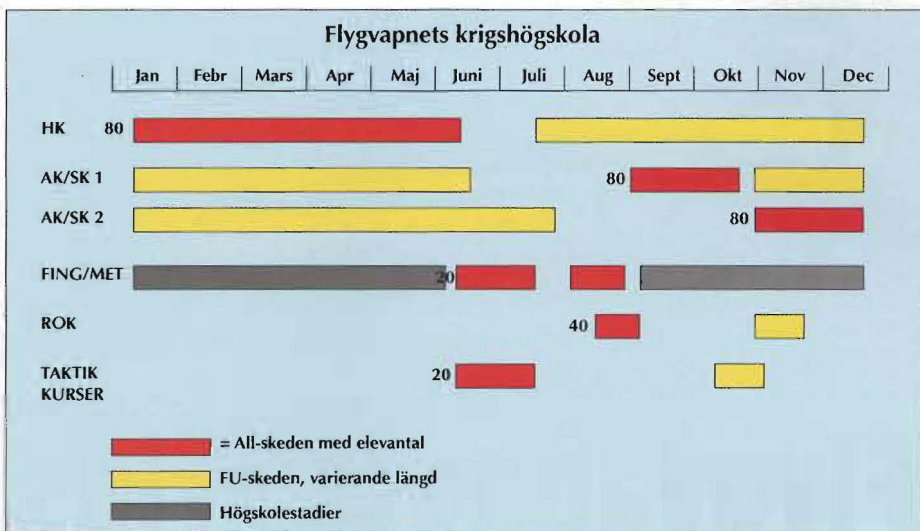
De första försöken med distansundervisning har genomförts under hösten 1995 med AK/SK, varvid tiden i Uppsala begränsades från sju till fem veckor. Detta medförde en besparing för flygvapnet på ca 225.000 kr per vecka.

Resultatet är gott. Helhetsbaserad

inläring införs för HK 96. Vi avser att successivt pröva oss fram, varvid eleverna – som vi sätter i centrum – ska delta i utvecklingsarbetet. Skolans datasal har medfört ökade möjligheter till att söka nya vägar. Varje elev får nu möjlighet att förbättra sitt ADB-kunnande. Förmågan är fortfarande mycket varierande. Alla motiveras nu att börja arbeta med datorstöd.

● ● Eleverfarenheterna visar att eleverna sätter stort värde på tiden vid

FKHS. Utbildningen och personkontakterna är det som skattas högst. Lokaler, förläggning (Djåknen) och begränsningarna i lärartillgång står den goda bilden. Dagens elever är mycket ambitiösa och seriösa. Deras värdering av skolan är vår viktigaste betygssättning. Eftersom eleverna i stort sett är mycket nöjda, vågar vi påstå att FKHS är en skola i tiden – väl medveten om behovet av att hänga med i framtiden. ■

Norska elever studerar svensk säkerhetspolitik

Flygvapnets krigshögskola (FKHS) var under två dagar i augusti 1995 värd för sex löjtnanter och deras följelärare från Luftkrigsskolen i Trondheim i Norge, som genomförde en studieresa i ämnet säkerhetspolitik. Gästerna var elever vid norska Luftkrigsskolens högre kurs, Luftkrigsskole II. De genomförde en fördjupningsstudie inom ämnet nordisk säkerhetspolitik omfattande 140 timmar. Besök i Sverige och Finland ingick i kursen.

Den första dagen ägnades huvudsakligen åt föreläsningar och resonnement runt den svenska säkerhetspolitiken, utbildningssystemet kring OFFICER 2000 och läget inför totalförsvarsbeslut 1996. Under eftermiddagen

ingick även en mycket fin flyguppvisning, där major Michael Martin visade Jaktviggen i sitt rätta element. Dagen avslutades med en guidad stadsvandring i kulturens Uppsala. Kvällen avslutades med en diskussionsmiddag.

Den andra besöksdagen äg-

nades åt hur säkerhetspolitiken omsätts i praktiken och främst då de svenska flygstridskrafterna med bl a besök vid 2. divisionen F 16, F 20 StrILS och FV UndS.

Flygvapnets roll i det säkerhetspolitiska sammanhanget diskuterades särskilt. Gästerna

sade sig vara mer än nöjda med besöket och föreslog ett utökat samarbete mellan skolorna i framtiden. Därefter åkte norrmännen vidare till Helsingfors för att få Finlands syn på säkerhetspolitiken i Norden. ■

Göran Assarsson

De norska gästerna flankerades av sina värdar. Från vänster: mj Göran Assarsson FKHS, lt Ole Kristian Pettersen, lt John Graham, lt Arvid Josefson, högskolelektor Øistein Espnes, lt Espen Guklid, lt Dag Ola Lien, lt Rune Jomaas och C FKHS övlt Sven Hammar.

Foto: Kurt Pettersson

F 20 och Flygvapnets krigshögskola har haft uppdraget att utveckla distansutbildning (DU) inom flygvapnet. Här ges exempel på hur FKHS prövat denna ekonomiserade utbildningsmetod.

Av överstelöjtnant Sven Hammar

Under våren 1995 bestämdes att AK/SK (löjtnantskursen) AU-skede skulle kortas med en vecka vid skolan i Uppsala. Kurslängden bibehölls men eleverna skulle rycka in vid skolan en vecka efter kursstart. För att kompensera bortfallet av lektionstimmar tilldelades eleverna hemstudieuppgifter att läsa in vid hemmaförbandet.

Vi såg i detta ett flertal utmaningar nämligen:

- ▶ Risk för att eleverna deltar i andra aktiviteter vid hemmaförbandet och därmed mister viktig studietid.
- ▶ Förlust av viktig lektionstid då hemstudier inte helt kan kompensera lektioner, varför tid ägnas åt de instuderade avsnitten under kommande lektioner.
- ▶ Skolans pedagogik som bygger mycket på tillvaratagande av allas kunskaper och erfarenheter i lektionssalen. Detta fungerar givetvis inte under självstudier.

Under förra vårens planeringsmöte diskuterades olika metoder för att bättre tillvarata den vecka eleverna inte finns på skolan. Olika former av distansutbildning i kombination med självstudier diskuterades. Slutligen beslöts att försöka genomföra *distansutbildning via telebild* (dubbelriktad TV-kommunikation).

Metoden prövas

Till projektledare utsågs major **Folke Frölén**. Han tog kontakt med MHS/MI och en snabbutbildning av projektledaren genomfördes. DUDA-projektets

mobila utlåningsutrustning beställdes till skolan. Uppkoppling skedde via den nyinstallerade växeln, som klarar dataförmedling över ISDN-nätet. Rätt utrustade lokala anlägg-

till FKHS samlingshall och lärarna fick tillfälle att pröva på en grupp, som de inte mötte via telebild. Därefter gjordes motsvarande förbanden. Av tekniska begränsningskäl bara ett förband i taget. Grupperna samlades i förhyrda anläggningar, som FKHS tecknat avtal om. Några exempel är Telia Helsingborg, MKS i Karlskrona, Skara kommunhus osv.

Programmet genomfördes åtta gånger måndag-tisdag med elever från Skåne i söder till Boden i norr. Det innehöll följande inslag:

emellertid så småningom upp och därmed ökade också kontakten med eleverna så att riktigt bra dialoger uppstod.

Under torsdagen och fredagen gick vi varvet runt igen då eleverna fick presentera sina lösningar. Naturligen uppstod då en mycket vidare dialog mellan lärarna och eleverna. Arbetsresultatet var gott. Vi kunde konstatera, att det mesta av den tid vi var rädda att vi skulle tappa var återtagen!

Utvärdering av proven pågår. Erfarenheterna är dock

DU-anläggningen med de två olika TV-bildrutorna. Skolchefen (nederbilden) talar till elever (ovanpå) ur F 15. Dessa sitter i en studio i Söderhamns kommunhus.

ningar förhyrdes så nära elevernas hemmaförband som möjligt och där det var lämpligt och möjligt vid militära förband. Kallelser skickades under sommaren ut till de blivande kursdeltagarna med information om när och var de skulle samlas samt vad som förväntades av dem. MHS/MI engagerades för snabbutbildning av lärarna. Relevanta gruppuppgifter togs fram för att presenteras för eleverna.

En augustimorgon i fjol mötte vi så den första elevgruppen, som kom från F 16. 19 förvåntansfulla fänrikar kom då över

- Chefens för FKHS presentation av skolan och lärarna.
- Kurschefens presentation av kursuppläggningsen.
- Elevpresentation.
- Presentation av skolans huvudämnen.
- Utdelning av gruppuppgifter.
- Frågestund.

Goda erfarenheter

Till att börja med var vi alla inledningsvis tagna av stundens allvar. Vi lärare tinade

goda inte minst genom att vi prövat. Om detta var alla lärare och elever fullständigt eniga. Vi kunde också konstatera, att kvalitetshöjningen var markant jämfört med en vanlig hemstudievecka.

Motsvarande distansutbildning genomfördes senare för AK/SK 95 omg 2 med samma goda erfarenheter. Inför våren 1996 och högre kursen planeras ett antal DU-veckor. Här finns stora besparingsmöjligheter för flygvapnet utan att utbildningskvaliteten går ner. ■

Flygvapnets

Av kapten Jan-Erik Mood

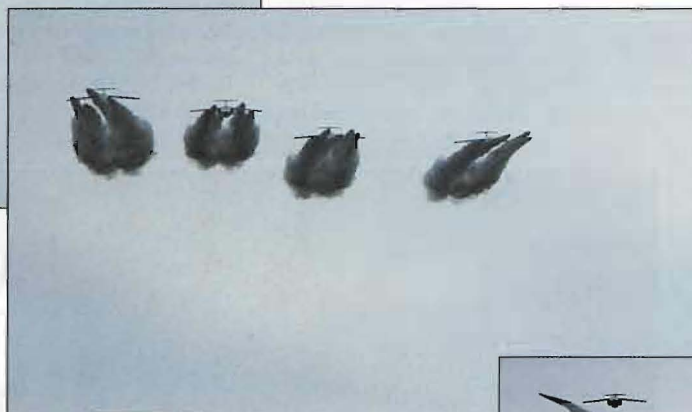
F 20
del 3

flygbefälsskola

Foto: Ivar Blixt

För tre år sedan, då Flygvapnets Befälsskola/FBS firade sina 50 år, berättade FlygvapenNytt (4/93) om skolans verksamhet. Då påpekades att mycket luft under de då gångna 50 åren strömmat över FBS vingar. Sedan dess har ytterligare luft strömmat. Följande information sprider nytt ljus över skolans verksamhet.

Skolans historiska motto *Da et Accipe theoriam et practicam* "TA OCH GE I TEORI OCH PRAKTIK" äger idag lika mycket som i framtiden sin fulla tillämpning.

Den unge piloten kommer att under sin utbildning passera skolans olika kurser vid ett flertal tillfällen. Dessa "skräddarsydda" kurser passar i ena fallet direkt in i respektive fackskede för att i andra fall vara rena specialkurser. För att kunna genomföra denna omfattande utbildningsverksamhet utnyttjar FBS i hög grad specialister och experter från t ex flygvapnets förband, flygvapenledning, Försvarets Materielverk (FMV) samt civila industrier och institutioner.

FBS har kontinuerliga kontakter med och genomför besök på förbanden förutom de återkommande flygperioderna som därmed säkerställer uppföljningen vid de olika divisionerna.

Rotechefskurs

Denna kurs genomförs av alla flygförare/flygnavigatörer och ingår i utbildningen till löjtnant, d v s fackskedet till FKHS:AK.

Målsättningen för rotechefskursen är att ge eleven kompetens för att kunna tjänstgöra som rotechef i fred och i krig. Kursen inleds med ett teorispede vid FBS på två veckor. Härvid läggs den teoretiska grunden för rotechefsskapet liksom grunden för det efterföljande praktiskskedet.

Tyngdpunkten under teoriskedet ligger på taktik, hotbild, flygsäkerhet och ledarskap. Utbildningen genomförs som lektioner, applikatoriska exempel (applex) och diskussioner. Eleverna får

bl a agera som lärare och presentera "sina egna" flyg- och vapensystem för varandra. Till de renodlade lektionerna utnyttjas inlånade experter som lärare och föreläsare.

Under praktiskskedet, som genomförs på egen division i hemmaförbandets regi, skall eleven ges möjlighet att tjänstgöra som rotechef under handledning och denna utbildning läggs in i divisionens ordinarie verksamhet.

Gruppchefskurs

Denna kurs genomförs av samtliga flygförare/flygnavigatörer och ingår i utbildningen till kapten, d v s fackskedet till FKHS:HK.

Målet för kursen är att eleverna skall kunna utöva ledarskap på division i nivå 5/5. I praktiken innebär det att vara flygövningsledare och arbetsgruppchef liksom att självständigt kunna planera, leda och genomföra flygföretag som gruppchef.

Kursen inleds med ett teorispede vid FBS på två veckor. Här läggs den teoretiska grunden för gruppchefsskapet liksom grunden för det efterföljande praktiskskedet.

Kaptenerna skall vara våra "ess" i att praktiskt manövrera förband i luften. De innebär att en stor del av utbildningen omfattar ledarskap, taktik och teknik. Den teoretiska utbildningen genomförs som lektioner, app-

likatoriska exempel och diskussioner. Till de renodlade lektionerna utnyttjas inlånade experter som lärare och föreläsare.

Kursen omfattar dessutom ett sex veckors praktiskskede vid hemmaförband. Under praktiskskedet får eleven under den ordinarie divisionschefens ansvar öva i de olika roller en gruppchef har som chef, lärare och fackman.

Divisionsledningskurs

En specialkurs kommer att införas från hösten 1996. Den tillsammans med delar av taktikkurs flyg ersätter den tidigare flygstyrkechefskursen. Divisionsledningskursen är inriktad mot ställföreträdande divisionschefens arbetsuppgifter, såsom ledningsfrågor, flygsäkerhetstjänst och planering. Denna kurs planeras återkomma varje höst.

Kursen omfattar två veckors teorispede vid FBS och ett praktiskskede där

eleven tjänstgör som ställföreträdande divisionschef och flygövningsledare vid annan division/flottilj än den egna. FBS lärare följer eleverna under praktiskskedet och ger handledning tillsammans med aktuell divisionschef.

Taktikkurs flyg

Fr o m våren 1996 införs ett nytt fackskede till MHS:TAK. Kursen har bäring på TSO-uppgifter vid förband och taktikbefäl vid flygkommandostab. Den omfattar tre veckors teoriutbildning vid FBS och ett praktiskskede vid FK-stab.

Divisionschefskurs

Divisionschefskursen är en teorikurs som genomförs av blivande eller nytillträdda divisionschefer. Kursen är uppdelad i två delar:

Del 1 omfattar cirka en vecka och genomförs med inriktning på planering och budgetering.

Del 2 omfattar även den cirka en vecka och genomförs med inriktning på uppföljningsamtal, vitsordssättning och krigsförbandsvärdering etc.

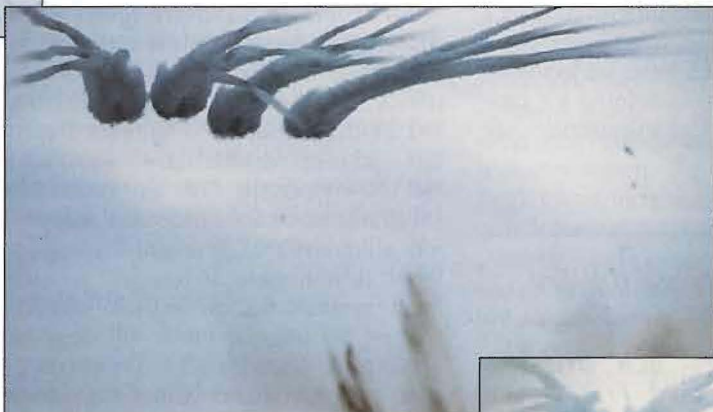
Därutöver behandlas under båda delarna aktuella frågor, ledningsfrågor, personalhantering, krishantering m m.

Flygchefskurs

Denna kurs omfattar en vecka

vid FBS med huvudinriktning på uppdatering/ensning inom olika aktuella områden såsom flygtjänstplanering, personalfrågor m m.

Vapensystemkurs

Vid FBS genomförs vartannat år vapensystemkurser för respektive flygslag jakt, attack och spaning.

Vid dessa kurser utbildas vapensystemofficerare. Dessa har till uppgift att

utbilda respektive egen division så att goda kunskaper om det egna flygslagets vapensystem och taktik uppnås.

Kursen genomförs vanligtvis med två till tre veckors teoriskede vid FBS följt av ett två till tre veckors praktiskskede.

Under teoriskedet studeras de egna vapensystemen mycket noggrant med hjälp av bl a inlånade experter. Vapen och vapenverkan studeras speciellt liksom den egna taktiken mot bakgrund av aktuell hotbild och aktuella underrättelser. Teoriskedet inriktas även mot intressanta områden för taktik- och/eller systemutprovningar. Praktiskskedet genomförs med målsättning att eleverna själva skall skaffa sig erfarenhet att driva utprovningssupdrag. Lämpliga utprovningssuppgifter/uppdrag ställs av flygvapenledningen och omfattar i huvudsak förslag på vapen- och systemändringar.

Systemkursen avslutas med en vecka under vilken slutsummering och dokumentation sker. I slutrapporten från kursen lämnas ofta förslag till förändringar i taktiska råd och utbildningspublikationer.

Simulatorkurs m m

FBS har att under CFV (flygvapenchefer) leda simulator- och utvärderingstjänsten. FBS deltar även i utvecklingsarbetet med framtida utrustningar.

Simulatorer för grundutbildning och för träning av redan utbildade piloter finns vid F 10 för flygplan J 35J och SK 35C, vid F 7 och F 15 för AJS 37, vid F 4, F 16, F 17 och F 21 för JA 37 samt vid F 7 för TP 84.

Vid varje flottilj finns en simulatorledare som handhar de interna simulatorfrågorna. Denne står också till

FBS förfogande i speciella simulatorfrågor.

Utvärderingsverksamheten utvecklas inom ramen för ett utvecklingsmöte. Genom att FBS deltar i divisionernas flygtjänst erhålls tillsammans med övriga piloter ett bra underlag för vidareutveckling av UTB-station (=utbildningsbandspelare). Detta system erbjuder piloten en mycket god möjlighet att bland annat utvärdera gjorda simulerade robotskott.

Människan i flygsystemet

Inom flygvapnet har ett nytt ämnesbegrepp gjort entré: MIFS:Ö – Människan i flygsystemet överlevnad. MIFS:Ö omfattar ämnen som skall göra människan bättre förberedd till de krav framtidens flygplan och krigsorganisation ställer på den i luften mänskliga komponenten ingående i flygsystemen.

MIFS:Ö omfattar flygmedicin/odontologi, flygpsykologi, fysisk träning, säkerhetsmaterieltjänst och överlevnadsutbildning.

FBS har det övergripande ansvaret för utbildning av den flygande personalen inom flygvapnet. Målet med MIFS:Ö:s utbildning är att den skall bedrivas till den nivå som krigets krav ställer på människan i dagens flygande förband.

Framtiden

I samband med införande av "Officer 2000" kommer en omfattande revidering av FBS kurser att genomföras. Det faktiska kursinnehållet kommer dock inte att förändras p g a införande av "Officer 2000". Det kommer även fortsättningsvis vara dynamiskt och baserat på kundens och flygsystemets krav.

Införandet av system för planering och analys/utbildning och taktisk analys = PLA/UTA vid de olika flygsystemen kommer framöver att generera ytterligare arbetsinsatser från FBS inom utveckling och utvärdering.

Simulatorutnyttjandet kommer inte att minska i framtiden. Tvärtom kommer det att ställa allt högre krav på effektivisering och utveckling för att passa in i den moderna utbildningsfilosofin. Även detta genererar arbetsuppgifter för FBS i framtiden. ■

F 20 del 4

Av överstelöjtnant Filip Ingelsson

Vad lär man sig vid:

Flygvapnets stridslednings-

Huvuduppgiften för Flygvapnets stridslednings- och luftbevakningsskola/STRILS är att ge personal inom stridslednings- och luftbevakningssystemet dess fackutbildning. Utbildning ges såväl till värnpliktiga befälselever som reserv- och yrkesofficerare.

Huvuddelen av skolans kurschefer och lärare lånas in från förbanden. De tjänstgör två till tre år vid skolan. Därefter återgår de till tjänstgöring vid hemmaförbanden. På så sätt upprätthålls förbandskompetensen hos lärarna och skolans verksamhet anpassas till "kundernas" (förbandens) krav. Lärartjänst vid STRILS är attraktiv för strilofficerarna. Den skall vara en merit för fortsatt karriär.

Varje år bedriver STRILS ett 50-tal kurser av varierande längd. Antalet elever är ungefär 400 per år. Utbildningen genomförs sedan 1994 vid

STRILS i Uppsala men även till stor del ute vid strilanläggningar runtom i landet.

Chefen för STRILS leder verksamheten med stöd av en avdelning för produktionsledning. Organisationen ser ut enligt **fig 1**.

Utbildningsavdelningar

Förbandslednings- och stridsteknikavdelningen (avd F/S). – Här

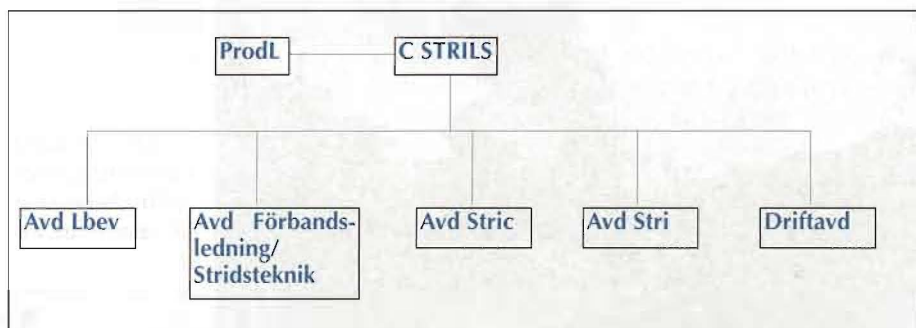
genomförs främst nivåhöjande utbildning men även specialutbildning. Avdelningen svarar bland annat för fackskedena under FKHS SK/AK och HK samt MHS TAK. Ett stort antal specialutbildningar, t ex strilbataljonschefskurs och jaktledarutbildning, genomförs.

Stridsledningsavdelningen (avd S). – Avdelningen utbildar radarjaktledare och chefsradarjaktledare. För närvarande bedrivs denna utbildning vid STRILS simulator i Tullinge i väntan på en modernare simulator (SIM/R) i Uppsala. Efter ett inledande simulatorskede fortsätter utbildningen vid olika strilanläggningar. Radarjaktledarutbildningen är en av skolans mest resurskrävande kurser. Utbildningen tar ungefär ett år till dess att eleverna är klara för att leda stridsflygplan på egen hand. Cirka tio elever utbildas varje år.

Luftbevakningsavdelningen (avd L). – Avdelningen utbildar främst värnpliktiga befälselever och kadetter som skall bli yrkesofficerare. Den mest omfattande utbildningen utgörs av fackskedet för strilkadetter under officerskursen (OK).

Driftavdelningen. – Avdelningen svarar för den tekniska driften av de utbildnings- och utprovninganläggningar samt den transportabla radar-

Fig 1

Luftbevakningsskola

gruppcentral (rrgc/t) som finns vid Strilcentrum. Rrgc/t utnyttjas främst för utbildning, men även i viss mån för stridsledning av flygförband (förbandsproduktion).

STRIC-avdelningen. – Denna avdelning skall svara för kommande STRIC-utbildning på de nya stridsledningscentraler, STRIC, som successivt tillförs flygvapnet. En utbildningsanläggning, STRIC U 1, kommer att sättas upp i Uppsala under hösten 1996. En simulator, STRICS (SIM/S) kommer att användas vid utbildningarna. För närvarande är det dock osäkert när denna kan komma till stånd på grund av tekniska problem i projektet.

Utbildningsanläggningar. – En sammanställning över befintliga och kommande utbildningsanläggningar vid STRILS framgår enligt **fig 2**.

Blick in i framtiden

Organisation, ledning och utbildningsmetoder vid STRILS kommer även framledes att behöva anpassas till "kundernas" behov och införande av nya system.

Då SIM/R modifierats till full funktionalitet är avsikten att lämna Tullinge och genomföra all utbildning i Uppsala.

la. Det är för närvarande osäkert när full funktionalitet kan uppnås.

Verksamheten vid STRILS kommer mer och mer att inriktas mot kommande STRIC-utbildning. Inledningsvis måste viss stridsledningspersonal utbildas för att leda JAS 39 Gripen under den taktiska utprovningssfasen. Därefter kommer omskolning av övrig stridslednings- och luftbevakningspersonal samt sambandsledare att genomföras. Befattningshavare i STRIC-systemet måste ha en bred systemkunskap om samverkande system, t ex ledningssystem för basförband och flygkommandostaber, övriga lednings- och informationssystem samt det nya taktiska radiosystemet, TARAS. En sådan systemutbildning kommer därför att ges under STRIC-utbildningen. Även en bred kunskap om JAS 39 Gripen som system måste ges.

● ● Ledning av flygplan Gripen kommer att bli mer komplex än för dagens flygsystem; bland annat på grund av det omfattande datautbytet som blir möjligt mellan flygplan och markcentraler. Så småningom måste också utbildning genomföras i ledning av det nya flygburna spaningsradarsystemet som bärs av flygplan S 100B Argus.

Utvecklingen av en ny ledningsstruktur för flygstridskrafterna, materiell omsättning av nuvarande luftförsvarscentraler och utveckling av nya in-

formations- och ledningssystem kommer att ställa krav på anpassning av STRILS utbildning.

Många utmaningar finns således att ta tag i framöver! STRILS personal ser därför framtiden an med tillförsikt! ■

Fig 2

Anläggning	Utnyttjande	Status
Rrgc/t	Transportabel radargruppcentral för utbildningsverksamhet och förbandsproduktion.	I drift
SIM/R	Simulering i rrgc/t för utbildning i stridslednings- och luftbevakningstjänst.	Finns i Strilcentrum – ej med full funktionalitet.
STRIC U 1	Utbildningsanläggning för utbildning i STRIC-tjänst.	Levereras hösten 1996
STRICS (SIM/S)	Simulator för simulering mot STRIC.	För närvarande är leveranstidpunkten osäker.

utvecklar och utprovar våra Stril-system

Av överstelöjtnant Lars-G Larsson

Det finns vid F 20 en enhet som benämns Taktisk Utprovningseenhet Stril och som förkortas TUStril. Det är flygvapnets "kärnkompetens" för utveckling och utprovning av stridslednings- och luftbevakningssystem.

Enhetens huvuduppgift är att som "användarrepresentant" och flygvapenledningens "förlängda arm" medverka i systemutveckling, taktikutveckling och utprovning av strilssystem och samordning med övriga ledningssystem. I dessa uppgifter lyder chefen för TUStril under chefen för flygvapenledningens programavdelning (FVL/ProgA), som årligen fastställer hur resurserna skall utnyttjas.

Det övergripande syftet är att säkerställa resultat i form av system och metoder som är användaranpassade, taktiskt användbara och tillräckligt utprovade innan de tas i bruk. Därigenom kan många tids- och ekonomiskt resurskrävande rättningar och försejningar undvikas i ett senare läge.

Mångårig erfarenhet har visat, att detta endast kan uppnås genom att

"användarna" tidigt får påverka och kontinuerligt delta i hela utvecklingsprocessen från inledande studier, målsättningsarbete, systemkonstruktion m m till färdigt fungerande system.

Viktig inverkan

Resultat från TUStril:s metodutvecklingsarbete samt försök och prov inarbetas i flygvapnets målsättningar och FMV:s kravspecifikationer. Under utvecklings- och konstruktionsfasen är samarbetet med av FMV vald leverantör mycket nära och djupgående. TUStril tillhandahåller här den stridstekniska kompetensen inom respektive projekt. Samtidigt som produktutvecklingen granskas bidrar TUStril med viktig

kravtolkning och förtydliganden till leverantören i syfte att säkerställa erforderlig kravuppfyllnad och användbarhet. I samband med olika utvecklingssteg och serieleveranser genomförs utprovningar och kontroller.

Genom taktisk utprovningssamverkan kan lämpligt utnyttjande klarläggas som underlag för utformning av taktiska och stridstekniska anvisningar samt användarinstruktioner för operatörspersonal. Inför serieinförande och driftsättning medverkar TUStril i utbildningen av instruktörspersonal på de nya eller modifierade systemen.

Enhetens totalt 17 anställda personer (varav två flygingenjörer och en driftingenjör) är förutom expedition fördelade på tre avdelningar direkt engagerade i olika taktikutvecklings-, vidmakthållande- och systemutvecklingsprojekt.

StriC-utprovning

Den ojämförligt största och mest resurskrävande uppgiften sedan flera år är medverkan i utvecklingen och utprovningen av flygvapnets nya centraler för stridsledning- och luftbevakning (StriC). Viktiga uppgifter därutöver är medverkan i utformningen av radarfunktionen för flygburen spaningsradar (FSR 890) – som bärarplattform tjänar flygplan S 100B (= Saab 340 AEW), 1995 döpt till Argus – samt metodutvecklingsarbete för utformning och framtagning av stridstekniska anvisningar för utnyttjande av systemet. Båda viktiga system som införs under senare delen av 1990-talet och kommer att utgöra grundstenar i luftförsvaret långt in i nästa sekel. Därtill kommer en rad mer eller mindre omfattande uppgifter med koppling till taktikanpassning och modifieringar av befintliga central- och radarsystem.

Flygvapnets nya centraler för stridsledning & luftbevakning, StriC, anskaffas i fem exemplar. Den första centralen tas i bruk med början 1997. – Här visas utformningen av operatörsplatser.

För utprovning av flygvapnets nya ledningscentraler i luftförsvaret har vid F 20 i STRILCENTRUM installerats den första levererade StriC-anläggningen. Sedan augusti 1995 medverkar TUStril i denna utprovning som pågår av systemrelease 2 (SR2) som är en s k utvecklingsrelease och inte avsedd att användas taktiskt. Utprovningen sker mot både simulerade och verkliga motobjekt och syftar till att tidigt kartlägga systemets tekniska och taktiska kvalitet avseende funktioner och egenskaper. Parallellt medverkar TUStril också i leverantörens (Celsius Tech System) interna utprovning av SR 3 på fabrik och fortsatta utveckling av SR 4.

Från och med september 1996 t o m halvårsskiftet 1997 fortsätter närmast utprovningen i STRILCENTRUM av SR 3, som innehåller den krävda funktionaliteten för att tillgodose behoven för ledning av JAS 39 Gripen och S 100B Argus vid förband.

Teknikcentrum "på G"

Med lokalisering till F 20:s STRILCENTRUM i Uppsala pågår planering för att i FMV:s regi stegvis bygga upp och organisera ett *Teknikcentrum* för flygvapnets ledningssystem (TCL).

Avsikten är att TCL, i nära samverkan med flygvapnets resurser, skall utgöra ett kompetens- och resurscentrum för materielsystemövergripande planering, styrning och samordning m m av flygvapnets system för ledning av flygstridskrafter.

Andra planerade uppgifter för TCL är bl a att som central instans ansvara för förvaltning d v s samordning och styrning av systemdokumentation för den tekniska drifts- och underhållsverksamheten samt den systemgemensamma grunddatabasen för systemen.

Behovet är föränlett av den pågåen-

de moderniseringen av flygvapnets ledningssystem, systemens antal och omfattning, samtidigt i införandet, komplexitet och integration i varandra samt införande av ny teknik. Detta förutsätter utveckling av arbetsformer samt en omfattande samordning och koordinering av verksamheten under systemens införande och fortsatta utveckling. En första fas planeras för att tillgodose behoven för integration av STRIC, det nya radiosystemet TARAS och JAS 39 Gripen.

Utvecklande framtid

Genomförd etablering av ett "STRILCENTRUM" vid F 20 med både system- och stridsteknisk kompetens ur TUStril och STRILS tillsammans med ett eventuellt tillkommande system- och produkttekniskt centrum ur FMV har goda förutsättningar att utgöra en ändamålsenlig plattform för en framtida effektiv och samordnad utveckling av flygvapnets ledningssystem. Inte minst kommer den också att utgöra en mycket intressant, stimulerande och utvecklande arbetsplats för såväl tekniskt som taktiskt inriktad personal i flygvapnet. ■

"Strilcentrum"

Som ett led i flygvapnets rationalisering beslutade flygvapenledningen 1991 att såväl utbildning av personal som taktisk utprovning inom stridslednings- och luftbevakningsområdet skulle samlokaliseras och att verksamheten skulle förläggas till F 20 i Uppsala.

För ändamålet projekterades och uppfördes en ny anläggning som idag går under benämningen "STRILCENTRUM". Byggnaden som har en bruttoyta på ca 5 000 m² är sedan september 1994 hemvist för Stridslednings- och luftbevakningsskolan (STRILS) och

Taktisk utprovningseenhet Stril (TUStril).

I byggnaden inryms förutom de båda enheternas administrativa utrymmen även lekionssalsutrymmen samt en omfattande teknikdel. Förutom en komplett transportabel radargruppcentral (Rrgc/T) för ut-

bildning innehåller teknikdelen sedan hösten 1995 även den första levererade anläggningen för utprovning av flygvapnets nya stridslednings- och luftbevakningscentraler (STRIC). Under 1996 kommer att installeras ytterligare en STRIC för utbildning och omskolning av taktisk personal samt successivt även tillhörande simulatorer.

För vidmakthållande, utprovning och vidareutveckling av flygvapnets ledningssystem i nära samverkan med taktisk personal ur flygvapnet pågår också planering för att inom STRILCENTRUM lokalisera ett till FMV hörande Teknikcentrum för flygvapnets ledningssystem (TCL). ■

STRILCENTRUM från ovan en höstdag 1995.

Foto: Kurt Pettersson

Av överstelöjtnant Lars Wiklund

Försvarets Tolkskola (TolKS) kan nästa år se tillbaka på en 40-årig tillvaro med utbildning av förhørsledare/språktolkar. Kunskaperna i de stora västerländska språken är som regel ganska goda hos oss svenskar. Däremot är det sämre beställt med kunskaperna i det andra oss närliggande stora språket, ryska. Som en liten nation mellan de stora är det väsentligt att vi behärskar även detta andra "grannlandsspråk". Därför undervisar TolKS (alltsedan starten 1957) i ryska.

TolKS skiljer sig från de andra skolorna vid F 20 genom att den ordinarie elevkategorin utgörs av värnpliktiga.

Skolan är organiserad med en chef (överstelöjtnant), tre militära lärare (majorer) – varav en är lärare i förhörtjänst, en planerare/budgeterare (kapten), två språklärare (civila) och en assistent (civil). Härtill kommer under halva utbildningsåret en repetitör, d v s en elev ur den avslutande kursen som stannar kvar på skolan och hjälper sina yngre kamrater med olika problem, t ex av språklig karaktär.

Utbildningen, som syftar till att tillgodose de tre försvarsgrenarnas behov av förhørsledare, är en specialutbildning på samma sätt som t ex fallskärmsjäger-, basjäger- och kustjägerutbildningarna och således frivillig. Den som antas till TolKS måste bereda sig på hårda teoretiska studier under ett års tid. Av en förhørsledare krävs nämligen bl a att han (eller hon) självständigt skall kunna genomföra ett förhör med en krigsfånge, vilket kräver mycket goda kunskaper såväl i det aktuella landets språk och samhällsförhållanden som om den militära materien, taktiken och organisationen. Den hårda studietakten innebär också att vissa elever tyvärr måste avskiljas på grund av att de inte mäktar tillgodogöra sig utbildningen.

Antagningskrav

Kraven för att antas är mycket höga och den sökande skall ha en dokumenterat mycket god studiebegåvning. Mångåriga erfarenheter visar att detta i princip innebär högsta betyg från gymnasieskolan (medelbetyg lägst 4,5 och betyg 5 i alla främmande språk). Dessutom krävs att vederbörande vid mönstringen har uttagits till befälsut-

bildning. Eftersom det här är fråga om soldatutbildning, måste den sökande också ha sådan fysisk spänst att han förmår klara "livet i busken".

Varje år söker ungefär 150 förhoppningsfulla ynglingar till Tolkskolan. Av dessa tas ett 60-tal ut för förnyad mönstring vid TolKS. Den sökande intervjuas under en dag dels av personal ur skolan, dels även av psykologer från Pliktverkets regionkontor Stockholm. Från och med 1996 genomför även personal från Flygvapnets uttagningscentrum (FUC) minnes- och uthållighetstest. Av de sökande antas ett 20-tal. Sedan ett antal år utbildas även värnpliktiga som redan genomfört sin grundutbildning vid andra förband. Dessa fullgör alltså frivilligt ett andra värnpliktsår.

Utbildningsgång

De som antagits till TolKS rycker in till K 3 i Karlsborg i mitten av juni för att under två månader genomgå en allmänmilitär utbildning.

De teoretiska studierna vid TolKS i

För att vara behörig att söka krävs: Avslutad teoretisk tre- eller fyra-årig gymnasieskola med minst två främmande språk. Lägst 4,5 i medelbetyg och minst två främmande språk med betyg 5. Fysiskt spänstig, lägst betyg 3 i idrott. Befälsuttagna vid mönstringen och godkända i tolkskolans särskilda test.

***
Förhörtjänst är huvudämne vid TolKS. – "Var det verkligen där?", undrar tolken bistert.**

Uppsala, som börjar i mitten av augusti, omfattar ungefär 1600 timmar fördelade på 700 timmar ryska, 400 timmar militära ämnen och 200 timmar förhörtjänst. Övrig utbildningstid ägnas åt fysisk träning, vinterutbildning och förhørsövningar.

Ämnet förhörtjänst är naturligt nog huvudämnet vid skolan. Alla andra ämnen är egentligen "stödämnen". Av de studerade ämnena är ryskan utan tvekan det som vållar mest huvudbry och som orsakar de flesta avgångarna från skolan.

Den moderna krigföringen innebär en ökad integrering av olika stridskrafters verksamhet, vilket i sin tur kräver att en förhørsledare terminologimässigt måste spänna över ett bredare register än tidigare. Därför lär sig eleven såväl armé-, marin- som flygterminologi med *koncentration* till den terminologi som gäller för det vapenslag som pågående kurs är inriktad mot. En förhørsledare måste nämligen kunna genomföra åtminstone inledande förhör med en krigsfånge som tillhör en annan försvarsgren än förhørsledarens. Han/hon måste följaktligen känna till viss terminologi som gäller för andra försvarsgrenar än den han/hon själv tillhör.

Förhørsledaren

Förhørsledare finns bl a i olika staber och förband. Sedan några år tillbaka finns förhørsledare även i flygvapnets **basbataljoner** bl a för att åstadkomma täckning över ytan. Denna nya "fågel" i organisationen kan kanske vålla bataljonschefen visst huvudbry vad avser

Foto: Kurt Pettersson

Försvarets Tolkskola, TolKS

möjligheterna att skapa vettiga övningsmoment vid KFÖ och andra övningar. Om sådana problem uppstår är TolKS beredd att hjälpa till, så att övningarna blir så bra och meningsfulla som möjligt för båda parter.

Det är av mycket stor betydelse att förhållningarna kommer i kontakt med den personal i basbataljonen, som han skall arbeta tillsammans med i ett verkligt läge. På detta sätt kan bataljonens personal lära sig hur denna resurs kan utnyttjas. Förhållningarna skall bli en tjänstgöring som underrättelseassistent, då förhör ej pågår. Det finns således *all anledning* att inkalla denne befattningshavare till KFÖ, SÖB eller andra övningar som basbataljonerna bedriver. Många av dem som är placerade som förhållningarna har efter genomgången TolKS erhållit sådana befattningar att de vid övningar kan orientera bataljonens medlemmar om t ex förhållanden i olika länder.

FN-utbildning

I och med det svenska engagemanget i f d Jugoslavien utbildar TolKS sedan 1994 språktolkare i **serbokroatiska** för tjänstgöring vid de svenska bataljonerna i Bosnien. Behovet i varje bataljon är ungefär tio tolkar; den femte kursen avslutades i februari i år med en praktisk förhandlingsövning under knappt ett dygn med realistiska förhandlingsmoment "i terrängglådan", som skall ge en bild av tolkens vardag i Bosnien.

Utbildningen omfattar tio veckor för dem som inte har serbokroatisk språkbakgrund. Kravet är dock att man har ett annat slaviskt språk på *lägst* gymnasienivå. De som har serbokroatiska som grund "hakar på" utbildningen senare beroende på kunskapsnivån.

Av en tolk krävs att han/hon har

mycket goda kunskaper, förutom i språket (vilket är självklart), även i det

områdes kultur och historia, där man skall verka. I allra högsta grad gäller detta de tolkar som tjänstgör i Bosnien med dess komplicerade etniska sammansättning. Därför ingår i utbildningen både militär och – framför allt – civil terminologi samt genomgångar om historien och den politiska bakgrunden till dagens situation. Denna kunskap får eleverna dels av de infödda lärare som är engagerade i undervisningen, dels av personal ur ÖB:s högkvarterets militära underrättelse- och säkerhetstjänst (HKV/MUST). Språkundervisningen leds av en lektor från slaviska institutionen vid Uppsala universitet, eftersom TolKS inte har någon egen kompetens i serbokroatiska.

Under de två senaste kurserna har även totalt fyra norska elever deltagit i utbildningen.

● ● **Övrigt.** – I januari i år startade en kurs i **ryska** med elever ur flygvapnets underrättelseskola, **FV UndS**. Kursen, som omfattar cirka 70 timmar, avser att ge kursdeltagarna sådana kunskaper, att de efter avslutad kurs kan klara sig i vardagssituationer i Ryssland. Förhoppningsvis väcks härmed lusten hos deltagarna att fortsätta studierna i detta språk.

Framtidsvyer

► Den nuvarande ordinarie utbildningen av värnpliktiga till förhållningarna fortsätter. Behov finns att förlänga utbildningen för att medge även *utbildning i ledarskap*, vilket inte inryms i nuvarande kurslängd. Möjlighet att genomgå *reservofficersutbildning* kan bli aktuell.

► Under de senaste åren har vi på TolKS kunnat konstatera ett ökande

intresse från olika förband att genomföra *förhållningarna*. Det ökande intresset för dessa övningar och den ökande verksamheten över huvud taget vid TolKS innebär bl a att en övningsavdelning kommer att organiseras vid TolKS från och med den 1 juli 1996.

► Uppdrag för fortsatt utbildning av språktolkare i **serbokroatiska** (två bataljoner till och med februari 1997) har erhållits. Om inget oförutsett inträffar torde denna utbildning komma att fortsätta åtminstone till år 2000, eftersom arméledningen i ÖB:s högkvarter (HKV/AL) lär ha planerat för fortsatt svenskt deltagande med militär trupp i det aktuella området till sekelskiftet.

Inbjudan att sända elever till dessa utbildningar kommer att tillställas Danmark, Norge och Finland.

► Pliktlagen, som trädde i kraft den 1 juli 1995, ger **kvinnor** möjlighet att frivilligt söka kvalificerad utbildning i Försvarmakten, som omfattar längre tid än 60 dagar. Detta innebär att kvinnor kan söka till TolKS utan tidigare krav på att fullgöra värnplikt vid annat förband, om vederbörande inte klarar den förnyade antagningsprövningen vid TolKS. De kvinnor som antas måste dock förbinda sig att *krigsplaceras* som förhållningarna och genomföra *repetitionsutbildning* på samma sätt som gäller för de värnpliktiga.

► Chefen för F 20 har föreslagit att en **enterskurs i ryska** för personal inom *Försvarmakten* och andra *statliga myndigheter* arrangeras vid TolKS. Den första kursen kan starta omkring den 1 september 1996, om flygvapenledningen ger sitt tillstånd. Kursen är avsedd bl a för blivande attachéer till Ryssland och andra som är intresserade och har behov av att lära sig ryska. Kursen avser att ge kunskaper motsvarande gymnasiestudier i ryska som C-språk.

► Undervisning i **polska** kommer troligen att öka. Utbytet med Polen tilltar. Tillträdande svenske försvarsattachén i Polen skall språkutbildas vid TolKS.

Det förändrade internationella läget med ökande kontakter med främst nationerna i Östeuropa innebär att behovet av språkkunskaper kommer att öka inte minst på den militära sidan. Sådana kunskaper öppnar ju dörrar till nya, tidigare okända kulturer. Det är skolans förhoppning att intresset för de slaviska språken skall öka och därmed även kunskaperna om och förståelsen för dessa länder i många olika avseenden, civilt såväl som militärt.

Med ordet som vapen

Inlärningsstudien ("språklabbet") är alltid flitigt utnyttjat. Studietakten är intensiv och krävande även för språkbegäringarna.

Foto: Kurt Pettersson

Bra und-tjänst

Av överstelöjtnant Lars-Olof Johansson

Foto: Kurt Pettersson

första garden

F 20 del 7

Namnet Flygvapnets Underrättelseskola (FV UNDS), fastställdes officiellt 1984. Verksamheten vid skolan omfattade då, förutom fototolkning, omskolning av yrkes- och reservofficerare från annan tjänstegren till underrättelsetjänst. Vidare genomfördes grundutbildning av värnpliktiga för vissa befattningar inom flygspaningssystemet och frivilligutbildning av flygvapnets underrättelsetlotter.

I mitten av 1980-talet konstaterades att personalförsörjningen av underrättelsepersonal till våra staber och förband var otillräcklig. För att råda bot på detta bestämdes att grundutbildning av yrkes- och reservofficerare i underrättelsetjänst skulle påbörjas. Förutom värnpliktsutbildningen av underrättelsebiträden till basbataljoner och underrättelseplutoner samt fototolkutbildningen förlades då också värnpliktsutbildningen till underrättelseassistent och fackskedet av OK (officerskurs) respektive ROK (reservofficerskurs) till FV UNDS. Den nya utbildningen öppnade också möjligheten för kvinnor att bli officerare i underrättelsetjänst. 1991 fastställdes att underrättelsetjänsten i flygvapnet skulle vara en egen tjänstegren.

Man skapade en karriärgång för underrättelseofficerare i flygvapnet. FV UNDS har, under Flygvapnets officershögskolas (FOHS), Flygvapnets krigshögskolas (FKHS) och Militärhögskolans (MHS) överinseende, ansvar för de fackskedet som är knutna till de skolornas nivåhöjande kurser. FV UNDS bedriver därutöver ett stort antal specialutbildningar som riktar sig till många olika personalkategorier i försvaret. Skolan omskolar också ett antal yrkes- och reservofficerare ur andra tjänstegrenar till underrättelsetjänstfacket.

Funktionsansvarig

Från och med 1990 har skolan också haft ansvaret för utbildning i underrättelsesamverkan mellan försvarsgrenarna. Totalt under ett år har Undskolan cirka 21.000 elevdygn. I och med övergången till Försvarsmakten 1993 och reduceringen av tjänster inom före detta flygstaben, har chefen för FV UNDS blivit funktionsansvarig för underrättelsetjänsten inom flygvapnet. Det innebär att FV UNDS förutom utbildning också

har ansvaret för utveckling av underrättelsetjänsten. Utvecklingen omfattar organisations- och metodikfrågor samt kommande stödsystem inom underrättelsetjänsten, i huvudsak lednings- och informationssystem på alla nivåer inom flygvapnet. Ett stort arbete läggs där ned på planerings- och utvärderingssystem för flygförbanden.

Administrativa avdelningen.

– Denna avdelning utgör skolchefens stabsoch är bemannad med en adjutant och en sekreterare. Vid kontakt med skolan är det den administrativa avdelningen som löser alla frågor av praktisk natur. Avdelningen svarar för utbildningshjälpmedel och publikationer vid skolan samt tillhandahåller expeditions- och övrig administrativ tjänst för FV UNDS.

Utbildningsavdelningen.

– Förändringar i vår omvärld kräver kvalificerad underrättelsepersonal. Utbildningen vid FV UNDS syftar till att ge en bred kunskap om såväl våra olika system inom totalförsvaret som motsvarande system inom utländska stridskrafter.

Avdelningen ansvarar för utbildningarna inom skolan och är bemannad med en chef och fem lärare. Lärarna har ämnesområdesansvar och undervisar på alla kurser och alla nivåer. Var och en har också ett speciellt kursansvar som kurschef eller ställföreträdande kurschef, vilket alternerar år från år.

● Här återfinns även underrättelsebiträdesutbildningen (Undbi), som är en värnpliktsutbildning på gruppbefälsnivå (LÖ 800) avsedd att försörja basbataljoner. Den genomförs två gånger per år.

● Underrättelseassistentutbildningen (Undass), som är en värnpliktsutbildning på plutonsbefälsnivå, föregår reservofficersutbildning (ROK) alternativt officersutbildning (OK). Samtliga elever är försökande till antingen reservofficer eller yrkesofficer i underrättelsetjänst. Det är cirka 150 sökande

till 15 platser på underrättelseassistentutbildningen.

● Vidare finns underrättelsebefälskursen. Den utgör fortsättningskurs för underrättelseassistenterna och är gemensam för fackutbildningsskedena ROK och OK enligt "Officer 2000". Avdelningen genomför också fackutbildningsskeden för övriga nivåhöjande utbildningar.

Inom ramen för denna avdelning genomförs även en mängd specialkurser såsom grundkurs underrättelsetjänst, befattningskurser för tjänst vid flygkommandostab, strilbataljonsstab, basbataljonsstab och flygdivision samt kurser i säkerhetstjänst för flygvapnet. Tillsammans med arméns underrättelseskola (A UndS) genomförs dessutom en kurs i underrättelsesamverkan.

Undfunktionsavdelningen.

– Avdelningen handlägger gemensamma underrättelsetjänstfrågor för flygvapnet, såsom organisation, arbetsmetoder, personal och viss utbildning. Är bemannad med en chef.

Avdelningen har huvudansvar för framtagning av handböcker och publikationer, t ex Und H FV och svarar för underrättelsemöten och funktionsövningar. Avdelningen har också till uppgift att bedriva personaluppföljning och utvecklingsarbete inom funktionen underrättelsetjänst i flygvapnet. Avdelningen är dessutom flygvapenledningens handläggare av underrättelsetjänststämmanden.

Undplutonavdelningen.

– Denna avdelning ansvarar för utveckling och kontroll av underrättelseplutoner och är bemannad med chef och två handläggare. Avdelningen stödjer också flygvapenledningen i program- och produktionsfrågor avseende underrättelseplutoner enligt flygvapenledningens direktiv, samt är ansvarig för flygvapnets centrala (och interna) bildarkiv vad avser und-foto.

Utvecklingsavdelningen.

– Avdelningen har till uppgift att bedriva utveckling av materiel för underrättelsefunktionen i flygvapnet. Den är bemannad med en chef, en handläggare och en mediatekniker. Områden där utvecklingsarbeten pågår är bl a samtliga datorstödda planerings- och utvärderingssystem i flygvapnet samt utvecklingen av flygvapnets och försvarsgrensgemensamma lednings- och informationssystem (IS FV). Avdelning-

Flygvapnets Underrättelseskola, /FV UNDS

FV UNDS (byggnaden t v) bedriver också varje sommar, i samarbete med Riksförbundet Sveriges Lottakårer (SLK), Undlottaskola. Där utbildas frivilligpersonal till en mängd underrättelsebefattningar inom flygvapnet. – Nu är det vinter ...

en ansvarar också för FV UNDS datorsystem, fototjänsten samt har uppföljningsansvar för teknikutveckling inom skolan. Vidare har avdelningen ämnesansvaret för utbildning inom teknik och telekrigföring.

Avdelningen är även samordnare för FV UNDS vid planering och genomförande av underrättelsespel, både för skolans behov och vid större övningar inom Forsvarsmakten.

Und-tjänst i dag

I fred medverkar flygvapnets underrättelsetjänst i:

- Krigsplanläggning.
- Förbandsproduktion, d v s främst utbildning i undtjänst och angräpar-kunskap.
- Utvärdering efter flygföretag.
- Övningar.
- Incidentberedskap

Underrättelsetjänsten i flygvapnets krigsorganisation skall:

- Lämna underlag om fienden för olika chefers beslut och besluts genomförande.

- Stödja taktisk ledning och stridsledning samt markförsvaret.
- Lämna underlag för flygföretag samt inhämta och bearbeta underrättelser därifrån.
- Stödja militärbefälhavarnas underrättelsetjänst och genomföra underrättelsesamverkan med övriga delar av totalförsvaret.

Underrättelsetjänsten i flygvapnets krigsorganisation utmärks främst av:

- Nära knytning till de olika "systemen" (flyg-, bas- och strilsystem). Där återfinns dels några av de viktigaste underrättelsekällorna i form av flygspaning och luftbevakning, dels finns inom systemen de viktigaste "kunderna" vad gäller underrättelser om främst taktik och teknik.
- Den höga tekniska komplexiteten både i underrättelsernas innehåll och de metoder för inhämtning, bearbetning och delgivning som nu växer fram. Datorstödet är omfattande – allt från ORION för den operativa ledningen över LI FV (tidigare SESAM och PRIMUS) för taktisk respektive förbandsledning till PLA, UTB, UTA för företagsledning och utvärdering.

- Den stora informationsmängd som hanteras i ovan uppräknade system och som kommer att öka mångfald i och med införandet av JAS 39 Gripen, StriC och S 100B Argus.

Nytt ledningsansvar

Kravet på snabb och flexibel ledning är en annan faktor som ställer stora och ökande krav på underrättelsetjänsten inom flygstridskrafterna. Under 90-talet har ett omfattande arbete nedlagts på att förändra den taktiska ledningen i flygvapnet. I stort innebär förändringen, att det ledningsansvar och de resurser som tidigare låg hos Första flygskadern (E 1) nu fördelats på tre flygkommandochefer. Detta medför bl a att all företagsledning av samtliga flygslag (utom TP 84-förbanden) utförs av flygkommandostaberna.

För underrättelsetjänsten innebär detta att två "kulturer" måste integreras: Luftförsvarssektorernas och E 1:s. Ur det förslag till flygkommandostab -96, som nu antagits och prövats vid ett antal övningar, kan följande huvuddrag framhållas:

- ▶ Verksamheten i en Undsäk-ledning har uppdelats på tre avdelningar – en för företagsplanering, en för underrättelsebearbetning och en för säkerhetstjänst. Planeringsavdelningen får sin inriktning av Taktikledningen och sina konkreta uppdrag vad gäller företaget av Insatsledningen. Bearbetningsavdelningen sysslar med långsiktig kunskapsuppbyggnad om fienden, rapportering m m.
- ▶ Antalet yrkes- och reservofficerare har utökats väsentligt för att motsvara de nya kraven och öka "professionalismen". Specialister och samverkanspersonal har tillförts. ■

Från och med den 1 juli 1995 förändrades Undpluton S 37 till Undpluton AJS. Detta för att klara de nya krav med införandet av datastavar, videoregistreringssystem, varnar- och motmedelssystem samt ny utvärderingsutrustning för fototolkning. Utöver det får förbanden en sambandsbil, MOBISAM. Bilen innehåller allt det samband som krävs för AJS-förbanden när dessa inte är grupperade i en Bascentral.